

Легалізація заробітної плати найманих працівників

У нинішніх кризових умовах актуальною темою сьогодення є боротьба з виплатою заробітної плати у „конвертах”, реалізація гарантій оплати праці та організація заходів недопущення виникнення заборгованості з виплати заробітної плати. Підприємства, установи, організації та громадяни – суб’єкти підприємницької діяльності, при виплаті заробітної плати повинні дотримуватись чинного законодавства, нести відповідальність за навмисне ухилення від сплати податків і порушення норм законодавства щодо виплати заробітної плати.

Працівники, які одержують гроші „в конвертах”, є заручниками самих себе. Працівник, отримуючи нелегальну винагороду в результаті домовленості з роботодавцем, позбавляє себе соціальних виплат та гарантій.

Виплата заробітної плати у „конвертах” – тягар сучасності, який несе за собою багато негараздів як країні так і кожному з нас. Нелегальна заробітна плата послаблює соціальний захист працівників, зменшує надходження до бюджетів та державних соціальних фондів. Тому легалізація заробітної плати, прихованої зайнятості на сьогодні є одним з найпріоритетніших напрямків роботи державних службовців.

Працівник, який отримує зарплатню в „конверті”, виявляється повністю беззахисним перед роботодавцем. Усна домовленість жодним чином не фіксується юридично, роботодавець сплачує стільки, скільки вважає за потрібне і доти, поки вважає за потрібне. Працівник не має жодних доказів на підтвердження дійсного розміру своєї заробітної плати та трудового стажу. Дуже важливо, щоб громадяни усвідомили, що їх згода отримувати зарплату „в конвертах” позбавляє їх соціального захисту. Адже пенсію вони матимуть тільки з офіційно нарахованої суми заробітної плати.

Законом України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” передбачено, що страховий стаж – це період, протягом якого особа підлягає загальнообов’язковому державному пенсійному страхуванню, та за який щомісяця сплачені страхові внески в сумі не меншій, ніж мінімальний

страховий внесок. Тобто, якщо працівнику нарахована заробітна плата не менше законодавчо встановленого мінімального рівня і з неї сплачено страхові внески до Пенсійного фонду України (а з 01.01.2011 року – єдиний соціальний внесок відповідно до Закону України „Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування”), то такий місяць повністю враховується в страховий стаж і заробітна плата за цей місяць враховується для обчислення пенсії.

Якщо ж сума нарахованої заробітної плати, з якої сплачені внески, менша за мінімальний рівень, страховий стаж становить неповний місяць і обчислюється пропорційно заробітній платі.

Якщо з якихось причин роботодавець не сплачує внески на загальнообов’язкове державне пенсійне страхування за своїх найманих працівників (причиною може бути і виплата заробітної плати „в конвертах” без сплати страхових внесків, і нарощування заборгованості як з виплати заробітної плати, так і зі сплати страхових внесків), то періоди, за які не сплачені внески, „випадають” із страхового стажу найманого працівника та не включаються в заробіток для розрахунку розміру пенсії.

Гарантований рівень мінімальної заробітної плати чимало роботодавців просто ігнорують і змушують робітників працювати на невелику зарплату, часом зовсім не декларуючи оплату їх праці. Бажаючи уникнути зайвих, на їхню думку, витрат, видають працівникам зарплату готівкою. У цьому випадку йдеться про „тіньові” заробітки, з яких не утримуються податки та не здійснюються відрахування до Пенсійного фонду. Мають місце негативні наслідки цього явища і для самого працівника, який позбавляє себе гідної пенсії у майбутньому. Відповідно до Закону України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” зарахування страхового стажу здійснюється пропорційно сплаченим страховим внескам. Бувають ситуації, коли людям за рік роботи зараховується менше місяця страхового стажу. А низька заробітна плата дає низький коефіцієнт заробітку, який враховується при обчисленні пенсії.

Своєчасна й повна сплата платежів у Пенсійний фонд України, а також забезпечення заробітною платою працівників не менше мінімальних соціальних стандартів – це обов’язок кожного роботодавця щодо соціального захисту своїх працівників.

Неоформлений офіційно працівник ризикує залишитися без права на отримання соціальних пільг та виплат, гарантованих державою, особливо при нарахуванні пенсії та здійсненні перерахунків пенсій у подальшому.

Тільки офіційно оформлений найманий працівник може відчувати себе соціально захищеним, а бюджет Пенсійного фонду матиме стабільні надходження для своєчасного фінансування пенсійних виплат. Суспільство має зрозуміти, що легалізації заробітної плати альтернативи немає.

З 2000 року в Україні діє система персоніфікованого обліку, яка надає кожній застрахованій особі можливість безоплатно отримувати відомості про себе, тобто, з якої суми заробітної плати, скільки та за який період сплачено за неї роботодавцем до Пенсійного фонду страхових внесків. Ця система дозволяє застрахованій особі контролювати процес формування своєї майбутньої пенсії, вимагаючи від роботодавця своєчасної та повної сплати внесків на загальнообов’язкове державне пенсійне страхування.

Особи, які обрали спрощену систему оподаткування, повинні щомісячно сплачувати на рахунки Пенсійного фонду єдиний внесок. При цьому сума єдиного внеску може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску за кожну особу, який розраховується як добуток мінімальної заробітної плати на тариф відрахувань (34,7%). Термін сплати – не пізніше 20 числа місяця, наступного за звітним.

Як бачимо, суть пенсійної реформи полягає в тому, щоб перейти від системи пенсійного забезпечення до соціального страхування, за якою живе увесь цивілізований світ. Відповідно і запровадження змін в пенсійному законодавстві дає можливість підприємцям на рівних з іншими застрахованими особами формувати розмір пенсій, не менший прожиткового мінімуму, та захищати свої соціальні інтереси.

Головний державний інспектор

з питань праці

Головний спеціаліст

з оплати праці

І.Заєць

Петрішак О.В.